

АНОТАЦІЯ

Талдонова К.Г. *Публічне адміністрування сферою аквакультури.* – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – право. – Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана; Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. Київ, 2022.

Дисертацію присвячено дослідженню проблематики публічного адміністрування сферою аквакультури. Доводиться, що наразі суттєвою проблемою сьогодні є досить повільний розвиток аквакультури, пов'язаний з відсутністю економічної підтримки держави, зменшенню інвестицій, податкових обтяжень тощо. Все це потребує детального науково-теоретичного дослідження, починаючи з особливостей становлення та розвитку цієї сфери, закінчуючи сучасним її станом та питаннями, що необхідно робити для її розвитку та виходу на європейський ринок.

Відповідно доводиться, що аквакультура – це є складне та багатоаспектне явище по створенню та реалізації об'єктів аквакультури як аквакультурної продукції, виробництво кормів, відтворення, поповнення, збереження водних біоресурсів, ведення селекційно-племінної роботи, інтродукції, переселення, акліматизації та реакліматизації гідробіонтів, а також надання рекреаційних послуг. Аквакультура належить до сфери рибного господарства.

Аквакультура, як складне та багатоаспектне явище, що розвивається в Україні, наділено специфічними особливостями: по-перше, світовий попит на рибу перетворює аквакультуру в загальноосвітній тренд. З її допомогою підтримуються природні популяції водних біологічних ресурсів шляхом штучного відтворення. Риба та інші гідробіонти, що мешкають у воді, стають цінним експортним товаром; по-друге, впливає на соціальне та економічне зростання шляхом виробництва продуктів харчування, внесення лепти у добробут та формування доходів; по-третє, наявність вирощувальних і товарних господарств, в яких здійснюється контроль за розмноженням, зростанням малька і досягнення його товарного розміру і ваги; по-четверте, є постачальником посадкового матеріалу для відновлення зникаючих або переексплуатованих водних популяцій; по-п'яте, вплив на життєвий цикл, шляхом встановлення управління за ним через контроль за репродукцією; контроль за зростанням популяції; усунення факторів природної смертності; по-шосте, потребує наукового супроводу виробничих процесів. Таких як: оцінки екологічної ємності прибережних акваторій, селекція, хвороб гідробіонтів.

Напрями сфери аквакультури – це цілеспрямована реалізація поставлених завдань по створенню, переробці та реалізації об'єктів аквакультури з метою задоволення продовольчих потреб суспільства даним видом продукції. Аргументовано, що сучасні рекреаційні послуги в сфері аквакультури потребують запровадження реформ, що дадуть можливість розвиватися цьому напрямку. Першочерговими задачами є: привести систему українського законодавства відповідно до європейських стандартів в сфері надання рекреаційних послуг щодо аматорського та спортивного рибальства; запровадити систему відповідальності за незаконне рибальство та порушення рибацьких норм; заборонити вилов риби під час нересту риби та вилов з приватних водойм, де риба буде розвиватись протягом

кількох років та запровадити систему санкцій; запровадити розмір, максимальної та сумарної ваги виловленої риби, яку рибалка може забрати з водойми; передбачити державну фінансову підтримку щодо покращення інфраструктури біля водойм для аматорського та спортивного лову; розробити та запровадити регіональні програми підтримки рекреаційного рибальства та аквакультурного туристичного бізнесу.

В результаті дослідження генезису становлення та розвитку аквакультури було виокремлено його історичні періоди. А саме: 1. «Стародавній період», який починався з періоду до н. е. та закінчувався X ст. н.е. 2. «Розквіт Київської Русі», який починався з X ст. та закінчувався на початку XIV ст. 3. «Середньовіччя», який починався з XIV ст. та закінчувався XVII ст. 4. «Імперський», він починався з XVII ст. та закінчувався наприкінці XIX ст. 5. «Радянської доби» він починався на початку XX ст. та закінчився наприкінці XX ст. 6. «Української доби» він почався з отриманням Україною незалежності та триває дотепер.

Елементи публічного адміністрування сфери аквакультури є нормативно-правова система, публічна адміністрація та інструменти публічного адміністрування. Відповідно, нормативно-правовими актами публічного адміністрування сфери аквакультури є система, прийнятих в установленій формі уповноваженими суб'єктами публічної влади, офіційних письмових документів, якими урегульована сфера аквакультури.

Доведено, що на сьогодні відсутня загальна Програма розвитку рибного господарства, що не дає змогу комплексно та системно розвиватися даній галузі, саме тому запропоновано структуру Державної програми розвитку рибного господарства до 2030 року, де передбачено систему заходів для розвитку аквакультури (дана програма представлена у додатках до дисертації). Публічна адміністрація як суб'єкт адміністрування сфери аквакультури

- це система державних органів та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, які в межах своїх повноважень здійснюють адміністрування сферою аквакультури.

Інструменти публічного адміністрування сфери аквакультури – це система зовнішніх та внутрішніх адміністративних дій та способів та засобів впливу, що використовується публічною адміністрацією для публічного адміністрування сфери аквакультури з метою ефективного та якісного її розвитку, задоволення публічного інтересу щодо продовольчих потреб громадян, екологічного захисту природи, розвитку економічної складової держави. Доведено, що термін інструменти публічного адміністрування повинні охоплювати систему зовнішніх та внутрішніх адміністративних дій публічного адміністрування. Встановлено, що адміністративний примус в системі аквакультури – це імперативний вплив компетентних суб'єктів публічної адміністрації на осіб, що не входять до їх підпорядкування (правопорушників, що вчинили проступок передбачений Кодексом України про адміністративні правопорушення та іншими законами України), з метою попередження правопорушення та притягнення винних до адміністративної відповідальності.

Запропоновано надати одноосібне право формування державної політики в сфері аквакультури лише Міністерству аграрної політики та продовольства України. Передати більшість власних повноважень адміністрування даною сферою

територіальним органам управління та місцевим державним адміністраціям.

Доведено, що найбільш результативною та дієвою міжнародною практикою, що потрібно запровадити в українську практику розвитку аквакультури є наступне: суб'єкт, що отримує право на промисловий вилов риби зобов'язується платити за зариблення водойм. Тобто процес зариблення повинен проводитись на комерційній основі. Причому, водойми з високою продуктивністю та промисловим поверненням повинні зариблюватися впершу чергу; зариблення осетровими повинно здійснюватися у містах їх можливого природного нересту з відповідними природоохоронними заходами; держава повинна розробити та запроваджувати механізми заохочення будівництва рибних ферм з дієвими схемами компенсацій та податкових пільг; спеціалізовані асоціації користувачів-рибалок за басейновим принципом, які повинні бути залучені до: зариблення, спільної охорони рибних запасів, розробки відповідних планів і програм зі стійкого розвитку та експлуатації великих водойм; розробити та запровадити окремі плани з менеджменту розвитку великих водойм щодо вилову за видами риб, обсяг зариблення в екземплярах за видами тощо встановлення обмежень за зонами риболовлі, за часом риболовлі та видом (способом) риболовлі комерційними та рекреаційними рибалками.

Ефективності публічного адміністрування сфери аквакультури – це показники системної діяльності публічної адміністрації по адмініструванню аквакультури, що вказує на правильність застосування відповідних ресурсів для досягнення відповідної цілі, що вимірюється певним результатом. Відповідно для підвищення ефективності адміністрування сферою аквакультури необхідно запровадити: чітку структуру підпорядкування органів публічної адміністрації, що здійснюють адміністрування сферою аквакультури; систему якісних та ефективних нормативно-правових актів щодо ведення аквакультури та узгодити їх з вимогами міжнародних договорів України; покращення сприятливого інвестиційного клімату в державі для залучення інвестицій в сферу аквакультури України; зменшення впливу держави на розвиток сфери аквакультури, відповідно держава повинна опікуватися лише питаннями контролю за безпечністю продукції, взаємного впливу рибогосподарського об'єкту та довкілля та статистики; якісно нову систему кадрової підготовки фахівців для аквакультури, залучити професійних кадрів на всіх рівнях управлінської вертикалі; раціональне використання потенціалу всіх видів внутрішніх водойм України; налагоджений експорт продукції аквакультури за кордон; зменшити систему оподаткування на 10 років сфери аквакультури; запровадити систему пільгових кредитів для підприємств аквакультури; стандартну якість продукції аквакультури, що виробляється в Україні, що відповідає міжнародним вимогам; розвиток прісноводного рибництва і марикультури за рахунок залучення новітніх технологій, проведення ремонтно-відновлювальних робіт існуючих ставових і басейнових площ; підвищення рівня відповідальності за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності в сфері аквакультури; підтримка рибогосподарської науки державою та бізнесом; відновлення роботи зональних риборозплідників, удосконалення методів штучного відтворення традиційних та нових перспективних об'єктів рибництва.

Аргументовано додати до Глави IX закону України «Про рибне господарство,

промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» підрозділи: «Система аквакультури» та «Особливості організації аквакультури» та встановити послідовний порядок здійснення аквакультури. Закон України «Про аквакультуру», а саме ст. 14, запропоновано доповнити словами: «В умовах оренди в користування можуть надаватися інші водні об'єкти».

Ключові слова: аквакультура, рибне господарство, публічне адміністрування, публічна адміністрація, інструменти публічного адміністрування, рекреаційні послуги, адміністративна відповідальність, навколишнього середовища, екологічний стан, контроль, нагляд, адміністративні обмеження, захист природних ресурсів.